Vijf jaar sinds COVID-19: naar opleidingsniveau ouders en schoolweging

In deze negende reeks factsheets staat de leerontwikkeling van basisschoolleerlingen centraal, zowel vóór als sinds de COVID-19-pandemie. Tijdens de COVID-19-pandemie kregen scholen en leerlingen te maken met schoolsluitingen, afstandsonderwijs en lesuitval. Hoewel deze ingrijpende periode steeds verder op de achtergrond raakt en het verband met COVID-19 steeds minder duidelijk wordt, blijft het belangrijk de leerontwikkeling te blijven volgen. Deze factsheet richt zich op de volgende vragen: Hoe gaat het met de leergroei van Nederlandse leerlingen wanneer we kijken naar begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde in het schooljaar 2024/2025 ten opzichte van de periode vóór COVID-19? En hoe staat dat in verhouding tot de leergroei in de daartussen liggende schooljaren 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 en 2023/2024?

Uit Factsheet 1-2025 in deze reeks blijkt dat de grootste leervertraging in het eerste halfjaar sinds COVID-19 plaatsvond en deze grotendeels is rechtgetrokken in het vijfde schooljaar sinds COVID-19. Echter, wanneer we een uitsplitsing maken naar groepen zien we nog wel verschillen. In deze factsheet kijken we naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde uitgesplitst naar twee relevante achtergrondkenmerken: het opleidingsniveau van de ouders en de hoogte van de schoolweging. We volgen hier geen leerlingen door de tijd, maar kijken naar de leergroei van leerlingen in groep 4 tot en met 7 in een bepaald schooljaar.

Om de leergroei sinds COVID-19 te bepalen, berekenen we de leergroei van E-toets naar E-toets per groep in de vijf afzonderlijke schooljaren 2020/2021 tot en met 2024/2025 (=sinds COVID-19). We vergelijken dit met de leergroei in de periode vóór COVID-19: van de E-toets van 2016/2017 naar de E-toets in 2017/2018 én van de E-toets van 2017/2018 naar de E-toets in 2018/2019 (= vóór COVID-19).[1]

Om de leergroei tussen domeinen makkelijker te kunnen vergelijken, laten we gestandaardiseerde gemiddeldes van de leergroei zien. Op deze manier kan de leergroei tussen domeinen op dezelfde schaal vergeleken worden, waarbij de gemiddelde leergroei vóór COVID-19 de 0-lijn is. Zo kunnen we in deze figuren zien wat de afwijking in de leergroei is ten opzichte van de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn), en bij welk domein die afwijking het grootste is.[2]

Dit is een negende reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Kernpunten

- Bij begrijpend lezen zien we een lagere leergroei in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID-19:
  - bij leerlingen met hoogopgeleide ouders vergeleken met leerlingen met laag en midden opgeleide ouders.
  - vanaf schoolweging 23 tot 28.
- Bij spelling is sprake van een lagere leergroei in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID 19:
  - bij leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau.
  - bij leerlingen op scholen met een schoolweging tussen 23 en 37.
- Bij rekenen-wiskunde zien we in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID-19 enkel verschillen in leergroei naar schoolweging:
  - een lagere leergroei bij leerlingen op scholen met een schoolweging kleiner dan 23.
  - een hogere leergroei bij leerlingen op scholen met een schoolweging groter dan 38.

In **Figuur 1** zien we het verschil in leergroei ten opzichte van vóór COVID-19 van leerlingen voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde uitsplitst naar het opleidingsniveau van hun ouders.[3] Bij begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde zien we in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 grotendeels een leergroei bij leerlingen die vergelijkbaar is met de periode vóór COVID-19, ongeacht het opleidingsniveau van hun ouders. Echter, er zijn uitzonderingen.

Bij begrijpend lezen zien we bij leerlingen met hoogopgeleide ouders in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 een betekenisvolle leervertraging ontstaan in vergelijking met vóór COVID-19, die er in het tweede, derde en vierde schooljaar sinds COVID-19 niet was. Bij leerlingen met ouders met een laag en midden opleidingsniveau is de leergroei in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 vergelijkbaar met periode vóór COVID-19.

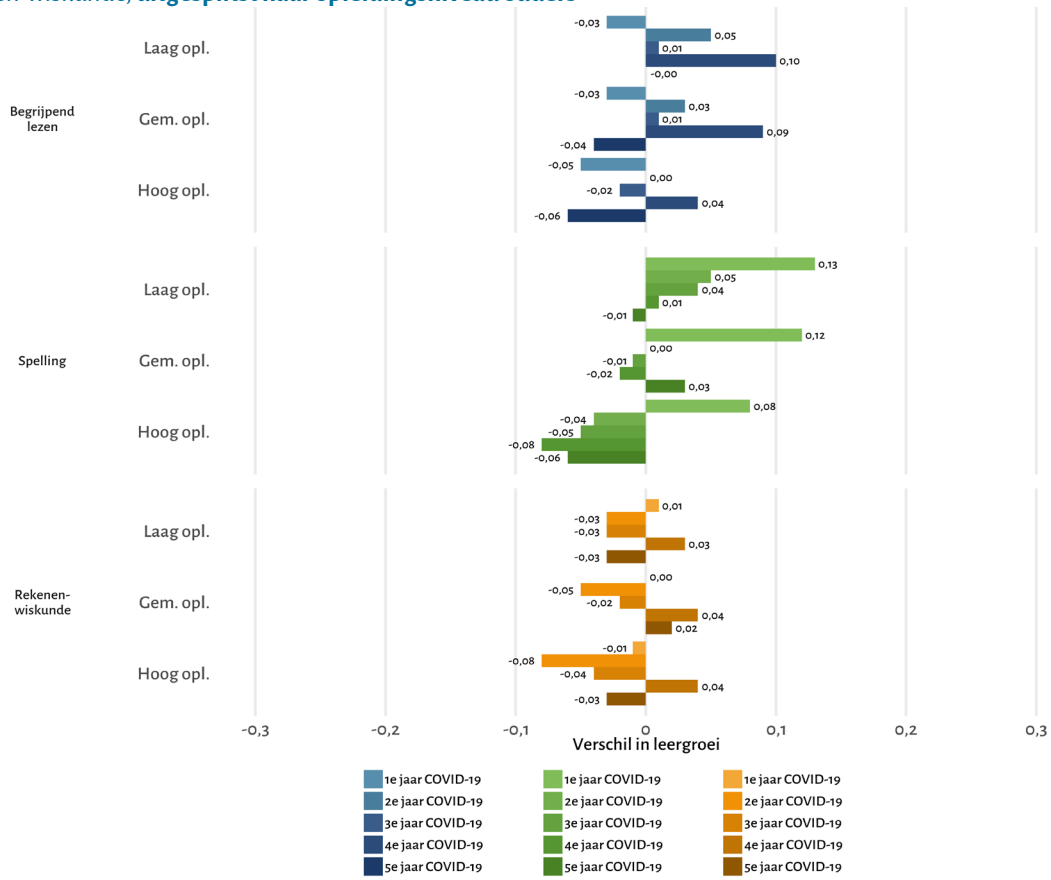
Wanneer we kijken naar het vijfde schooljaar sinds COVID-19 bij spelling, dan zien we vergelijkbare resultaten als bij begrijpend lezen: bij leerlingen met laag of midden opgeleide ouders is de leergroei vergelijkbaar met de periode vóór COVID-19, maar bij leerlingen met hoogopgeleide ouders zien we een betekenisvolle leervertraging. Tegengesteld aan begrijpend lezen was deze leervertraging er ook al in de eerdere schooljaren sinds COVID-19.

Bij rekenen-wiskunde zien we geen betekenisvolle verschillen in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met de periode vóór COVID-19.

Samenvattend, wanneer we kijken naar het opleidingsniveau van ouders, zien we bij begrijpend lezen en spelling een leervertraging bij leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 in vergelijking met de periode vóór COVID-19. Bij rekenen-wiskunde zien we in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 ten opzichte van de periode vóór COVID-19 geen noemenswaardige verschillen meer op basis van opleidingsniveau ouders.

Van Vugt, L., Haelermans, C., Baumann, S., Hendrikse, A., & Ronda, S. (2025). *Vijf jaar sinds COVID-19: naar opleidingsniveau ouders en schoolweging*. NCO Factsheet No. 2025-2.

Figuur 1. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste, tweede, derde, vierde en vijfde schooljaar sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar opleidingsniveau ouders**

Figuur 2 laat de uitsplitsing van leergroei zien naar schoolweging, gecontroleerd voor opleidingsniveau ouders voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. Wanneer we kijken naar het vijfde schooljaar sinds COVID-19, zien we bij begrijpend lezen voor leerlingen op scholen met een lagere schoolweging (kleiner dan 28) een noemenswaardige leervertraging ten opzichte van vóór COVID-19, anders dan we in het vierde schooljaar sinds COVID-19 zagen. Verder zien we in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 alleen een betekenisvolle leergroei bij leerlingen op scholen met de hoogste schoolweging (38+), waar we dat in het vierde jaar sinds COVID-19 nog zagen voor scholen met een schoolweging vanaf 32.

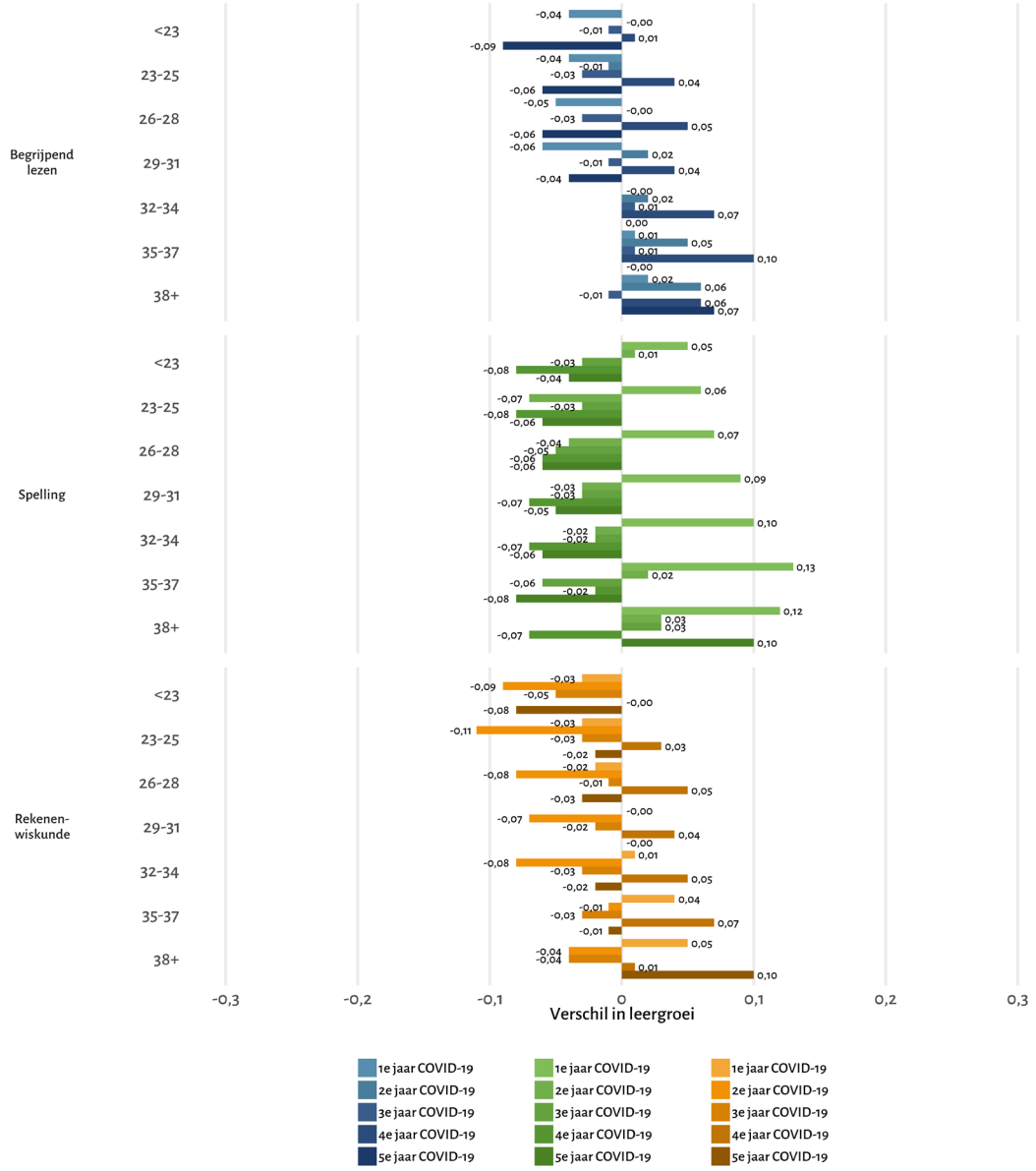
Bij spelling is over het algemeen sprake van een noemenswaardige leervertraging in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 in vergelijking met vóór COVID-19, behalve bij leerlingen op scholen met de hoogste schoolweging (38+).

Bij rekenen-wiskunde zien we in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 een betekenisvolle leervertraging bij leerlingen op scholen met de laagste schoolweging (<23) en een betekenisvolle leergroei bij leerlingen op scholen met de hoogste schoolweging (38+). Als we kijken naar de tussenliggende schoolwegingen, dan zien we dat de lichte leergroei veranderd is in een lichte leervertraging, maar ten opzichte van vóór COVID-19 zijn de verschillen niet noemenswaardig.

Dit is een negende reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Samenvattend vinden we een leervertraging bij begrijpend lezen bij de schoolweging tot en met 28, bij spelling bij een schoolweging tussen 23 en 37, en bij rekenen-wiskunde bij de laagste schoolweging (<23). Enkel bij de leerlingen op scholen met de hoogste schoolweging (38+) is er op alle drie de domeinen sprake van een betekenisvolle leergroei.

Figuur 2. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste, tweede, derde, vierde en vijfde schooljaar sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar schoolweging**

Analyses gecontroleerd voor verschillen in opleidingsniveau ouders.

Wat kunnen we niet afleiden uit deze factsheet?

- Hoe de leergroei van eenzelfde leerling zich ontwikkeld heeft door de tijd. Het gaat namelijk om verschillende leerlingen in de vijf afzonderlijke schooljaren.
- Wat het verschil in de totale leergroei over de vijf schooljaren sinds COVID-19 is. Doordat het verschillende leerlingen betreft is het niet mogelijk om het verschil in de leergroei van de vijf afzonderlijke schooljaren bij elkaar op te tellen.

Wat kunnen we wél met de informatie uit deze factsheet?

- De gemiddelde leergroei van leerlingen in vijf afzonderlijke schooljaren sinds COVID-19 vergelijken met de leergroei vóór COVID-19.
- De leergroei van leerlingen tussen de vier afzonderlijke schooljaren met elkaar vergelijken. Was de vertraging in de leergroei van leerlingen met ouders met een laag opleidingsniveau in het vijfde schooljaar sinds COVID-19 bijvoorbeeld groter dan de vertraging in leergroei van deze leerlingen in het vijfde schooljaar sinds COVID-19? En hoe verhoudt zich voor deze groep de ontwikkeling in het eerste, tweede, derde en vierde schooljaar sinds COVID-19?

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om de volgende nuanceringen aan te brengen:

- De exacte waarden in deze factsheet kunnen afwijken van voorgaande factsheets, onder andere doordat meer scholen hun toetsgegevens met ons delen, maar er tegelijkertijd ook scholen van toetsaanbieder wisselen. Het aantal scholen met Cito-toetsen kan daarom verschillen in deze analyses ten opzichte van de vorige reeks factsheets.
- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over hoe de leergroei bij andere vakken zich ontwikkeld heeft en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-pandemie op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.
- Naarmate COVID-19 steeds verder op de achtergrond raakt, wordt het ook moeilijker veranderingen in de leergroei toe te schrijven aan de COVID-19-pandemie.

Eindnoten

1. We laten het schooljaar 2019/2020 (E-toets van 2018/2019 naar de E-toets in 2019/2020) buiten beschouwing omdat COVID-19 halverwege dit schooljaar begon en het daarmee geen zuiver vóór of sinds COVID-19-schooljaar is.
2. Voor verdere uitleg zie de Technische Toelichting op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*.
3. Lage opleiding is maximaal vmbo b/k diploma, mbo1 diploma of onderbouw havo of vwo; Hoge opleiding is HBO of WO.

Dit is een negende reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Dit is een negende reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Van Vugt, L., Haelermans, C., Baumann, S., Hendrikse, A., & Ronda, S. (2025). *Vijf jaar sinds COVID-19: naar opleidingsniveau ouders en schoolweging*. NCO Factsheet No. 2025-2.